

ISTORICUL OREST TAFRALI

SOTIR PATONI

Învățăutul pe care-l evocăm în acest succint articol a văzut lumina zilei în urmă cu 120 de ani, la 14 noiembrie 1876, într-o familie de aromâni în orașul Tulcea și s-a stins din viață la Iași, la 5 noiembrie 1937. Primele studii le începea în orașul natal pentru ca cele universitare, în domeniul filologiei clasice să le efectueze în capitală, fiind licențiat în anul 1904.

Pitorescul tinutului istro-pontic este evocat în volumul "Scene din viața dobrogeană" apărut în anul 1906. A optat pentru specializare în arta bizantină, fapt pentru care își continuă studiile în Franța, la Sorbona, Hautes-Etudes Collège de France și Biblioteca Națională, în perioada 1906-1913, sub îndrumarea renumitului bizantinolog Charles Diehl, în 1912 și-a susținut doctoratul la Sorbona cu tema - "*Thessalonique au quatorzième siècle*" publicată la Paris în anul următor. După cum sublinia și savantul francez în prefata pe care a scris-o la această lucrare, "monografia lui O. Tafrali, bazată pe o solidă documentare, are meritul de a fi prima cercetare a vieții unui oraș bizantin, sub toate aspectele sale, instituționale, politice și social-economice." Însemnătatea subiectului era cu atât mai mare cu cât Salonicul în secolul al XIV-lea era al doilea oraș ca mărime al Imperiului Bizantin și teatrul unor puternice confruntări sociale și religioase.

Istoricul român nu s-a mulțumit cu atât, el și-a completat lucrarea scriind și o "*Topographie de Thessalonique*", iar ulterior în 1919, publicând tot la Paris, istoria anterioară a acestui oraș "*Thessalonique des origines au XIV siècle*".

În anii următori el își îndreaptă cercetarea științifică spre arta medievală românească și raporturile ei cu arta bizantină, publicând monografia despre Mănăstirea Putna (1925), Curtea de Argeș (1931) și Sucevița (1933).

Demn de menționat este faptul că în 1926 și-a susținut cel de-al doilea doctorat, de data aceasta în țară, la Facultatea de Litere din cadrul Universității ieșene, cu teza "Narthexul în artele bizantine, sud-slave și române".

O. Tafrali a desfășurat o laborioasă activitate științifică și didactică: între 1904-1905 a îndeplinit funcția de Secretar științific al Muzeului Național de antichități din Capitală, a funcționat ca profesor de limbi clasice la Colegiul "Sf. Sava" între 1905-1906, apoi lector de limba română la Ecole des Langues Orientales din Paris, în intervalul 1912-1913 și în sfârșit din anul 1913 a fost profesor la Catedra de arheologie și antichități a Universității din Iași. În 1916 a fondat Muzeul Național de antichități din Iași, era prima instituție de acest fel din întreaga Moldovă, pe care-l va conduce până în 1937.

În 1897 au existat unele încercări de înființare a acestui muzeu datorate strădaniilor lui Teohari Antonescu. Muzeul înființat oficial în 1916 a funcționat

inițial ca anexă a Catedrei de arheologie și istorie veche a Universității "Alexandru Ioan Cuza", fiind constituit din materiale arheologice de la Cucuteni și din colecția Bibliotecii Centrale Universitare.

În 1927 a pus bazele revistei "Arta și arheologia" care va apare la Iași până în 1938; în total au fost editate 14 fascicule. În programul publicat în primul număr al revistei istoricul O. Tafrali justifică înființarea ei prin interesul mărit de care începuse să se bucure arta și arheologia în România.

În atenția istoricului O. Tafrali s-a aflat și elaborarea unor manuale școlare și universitare. Între acestea menționăm: "Istoria antică", 1935, pentru clasa a V-a secundară; "Istoria evului mediu"; "Istoria modernă și contemporană de la Ludovic al XIV-lea până astăzi", manual pentru clasele a III-a și a VII-a secundară, București, 1922; "Istoria românilor" pentru clasa a VIII-a secundară, București 1935; "Manual de istoria artelor", volumul I, București, 1925; "Istoria artelor de la origini la Renaștere", vol. I-II, București, 1922-1927. Referitor la manualul de istorie antică, arheologul Ion Andrieșcu, în prefața sa, scria: "elaborat conform programei analitice din 1935, este un manual îngrijit pregătit și bine scris, care va fi de real folos învățământului. Alcătuit în parte din pagini și lecțiuni cuprinse în manualele sale anterioare de aceeași materie, totul este completat și potrivit așa ca să corespundă actualului program. Suntem de părere a fi aprobat ca unul dintre cele mai bune manuale pentru clasa căreia este destinat."

Nu putem omite și preocuparea sa de a edita izvoare istorice. Astfel, în 1905 publica studiul "Poema lui Gheroghe Palamede, despre viața lui Mihai Viteazul, scrisă în anul 1607", iar în 1928 publica volumul "Izvoarele istoriei grecilor și romanilor, curs de istorie antică ținut la Facultatea de Litere, Iași, în anul școlar 1920-1921".

Personalitatea lui Orest Tafrali s-a bucurat de frumoase aprecieri în afara hotarelor țării, fiind membru corespondent al Institutului Kondakov din Praga (din anul 1932), al Academiei din Atena (din anul 1933), al Institutului arheologic din Sofia (din anul 1934); din 1936 a devenit membru corespondent al Academiei Române și membru de onoare al Societății numismatice române. De altfel, în 1936 îi apare și ultima sa lucrare care era o prezentare a vieții și activității împăratului bizantin Nichephor II Phokas, publicată la Paris în primul volum al colecției "Hommes d'Etat".

BIBLIOGRAFIE

1. *Enciclopedia istoriografiei românești*, București, 1978.
2. Lucian Boia, *Evoluția istoriografiei românești*, curs, București, 1976.